

SUMMARY

THE MAIN PERIODS OF THE RELIGIOUS ACTIVITY MUKACHEVO MONASTERY

V. Kichera (Uzhgorod)

Such religious institutes as Basilian monasterys played a very important role in the Transcarpathian history. Basilian monasterys, besides its religious activities, provided also cultural and educational ones. The schools and libraries were attached to the monastery and the monks carried on educational work. Up to the end of the 19th century this religious institutes (monasterys) played an extremely significant part in the religious and cultural life of our ancestors. Ordo Saint Basillii Magni was the order, which gave the birth to such famous (and pioneers in their fields) scientists as A.Kotsak, Y.Bazylovych or A.Kralytskyu.

Key words: Basilian fathers, Ordo Saint Basillii Magni, Mukachevo Greek Catholic eparchy, Basilian sisters, institutional development, spiritual crisis, Greek ritual.

УДК 94: 631.11](477.83/.86)“13”

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ У ГАЛИЧИНІ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ XIV ст. НА ПІДСТАВІ ПРИВІЛЕЇВ КНЯЗЯ ВОЛОДИСЛАВА ОПОЛЬСЬКОГО

Жук М.І. (Львів)

Одним із важливих напрямків діяльності князя Володислава Опольського, сілезця за походженням, у період його правління в Галичині (1372-1378, 1385-1387) була господарсько-колонізаційна діяльність князя, яка формально стала продовженням політичного курсу, започаткованого ще Казимиром III [55, 34]. Однак, привілеї Володислава передусім відмінні від Казимирових у визначенні юридичного статусу обдарованого шляхтича. Якщо Казимир III ще не наважується називати реципієнта васалом, оскільки цей термін не знайомий ані польському можновладству, ні місцевому боярству, то Володислав Опольський як системний організатор впровадження феодальних порядків, звертається до обдарованих осіб, іменуючи їх прямо - васалами (*jure et eadem libertate et consuetudine, qua ceteri nostri vassali bona ipsorum tenent*).

Предметом надань Володислава Опольського найчастіше слугували королівські села. На підставі документів досить складно з'ясувати як відбувався перехід землі з рук до рук, у якому стані опинились отримані у земельну власність володіння. Земельними наданнями Володислав винагороджував за вірну службу та заслуги, розміри земельних надань коливалися від одного до декількох сіл.

Окремі аспекти даної теми в контексті оцінки феодалізму у розумінні його генези, поширення й застосування на території Галичини привернули увагу як вітчизняних, так і закордонних дослідників, а саме: М. Грушевського [34], І. Линниченка [36], А. Прохаськи [75, 76, 77], К. Гожицького [46], Г. Пашкевича, Л. Виростка [91], В. Пашуга [40], Л. Черепніна [41], М. Тихомирова [39] та ін. Водночас слід зазначити, що відсутні комплексні дослідження даної про-

блеми.

Мета статті – на підставі привілеїв Володислава Опольського висвітлити господарсько-колонізаційну діяльність князя у Галичині.

На підставі зібраних матеріалів бачимо, що фактично монопольне право розпоряджатися земельним фондом належало самому князю як найбільшому землевласнику, тому переважно всі відомі надання Володислава відбуваються на феодальному праві, яке передбачає реалізацію наступних умов: шляхтич, який отримав надання володіє ним на віки вічні (*in perpetue*) з правом відчуження лише за згодою Володислава; він також повинен сплачувати податок до князівської скарбниці у розмірі двох грошей від кожного кметя, або від кожного дворища; відбувати особисто військову повинність і надавати певну кількість озброєних людей на першу вимогу сюзерена (*ad quamlibet expeditionem, seu viam, quociescunque in terra nostra Russie necessarium fuerit, secundum quod aliie ejusdem terre barones serviunt*); васал повинен особисто з дружиною і дітьми проживати на подарованій землі.

У Львівській землі 12. XI. 1372 р. Ясько Кміта з Вісніча отримав від князя замок і місто Буськ над рікою Буг з цілим повітом *iure perpetue* у лен, до якого входили 35 сіл, а серед них: Лівчиці, Княже, Острів, Бортків, Олесько, Купче, Побужани, Скварява, Кизлів, Косхне, Басильчани, Безбруди, Красне, Buserbye, Sbranche, Melnicowicz, Basliczan, Балучин (Полохів), Утішків, Петричі, Лацьке, Митулин, Жабокруки, Деревляни, Монастир, Спасів, Weschovo, Волани, Риболово, Доблинич. Натомість Ясько Кміта та його спадкоємці зобов'язувались вирушати у похід з шістьма ко-

пійниками і шістьма лучниками [12, t. V, № 5]. Час локації міста Буська дотепер не з'ясовано, його локаторами водночас могли бути і Казимир Великий, і Володислав Опольський, і той же Ясько Кміта, але зауважимо, що сучасний польський історик Анджей Янчек схильється до думки, що найбільш правдоподібною кандидатурою серед них виглядає все ж таки Ясько Кміта [60, 222]. Такі значні розміри надання опольського князя, які не узгоджуються з нормальним наданням на ленному праві, на думку польської дослідниці О. Лашинської [67, 375], пояснюються тим, що Ясько Кміта незадовго до появи Володислава обіймав посаду генерального руського старости з 1369 по 12. XI.1371 pp. [89, 148].

Наступним бенефіціантом Володислава у Галичині став Ясько Мазовіта, тобто виходець з Мазовії. Яськові Мазовіті Володислав пожалував ленним правом села Милятин і Яричів 10.XII.1372 р., недалеко від Львова за умови виконання певних повинностей, в тому числі військової, згідно якої Ясько мав брати участь у поході разом з двома копійниками [9, № 7233].

Черговий раз Ясько фігурує як тимчасовий власник солтиства в Радимні, яке отримав внаслідок торговельної операції, здійсненої Володиславом у Львові 10.XI.1378 р., коли той надав Миколаєві Залізній Голові два села (їх назва невідома) у Грабовецькому повіті (Белзька земля), замінивши ними солтиство у Радимні, локоване на 80 ланах, що перейшло до Яська Мазовіти, щоб він, продавши його, зміг викупитися з неволі [11, t. VIII, № 13]. Володислав Опольський допоміг останньому, організувавши заміну і продаж заначеного маєтка від імені Яська за шість пражьких грошей, Марцінові Лутковському (останнього Адам Бонецький зарохує у своєму гербовнику до польської шляхти [15, 115]), застерігши, що у Радимні надалі функціонуватиме німецьке право, а староста Марцін та його нащадки відповідатимуть перед ним та його судом згідно норм магдебурзького права. Також визначено величину податку від кожного кметя або мешканця села у розмірі середньої гривни, тобто двадцяти чотирьох грошів, трьох скойців за десятину і трьох учт для трьох коронних судів, які відбуватимуться щороку або трьох фертонів по одному за будь-кого, з яких один повинен сплатити староста, а два – кметі з цього села після цього як завершиться термін вольності, даних йому на вісім років, а ще староста Марцін повинен служити двома лучниками [11, t. VIII, № 12]. Здебільшого всі привілеї Володислава письмово демонструють реалізацію ленної опіки князя (у даному випадку над Яськом), адже згідно одного з засадничих положень інституту лена, сеньйор зобов'язаний викупити свого васала з неволі і компенсувати йому витрачені внаслідок цього кошти [11, t. VIII, № 13]. З іншої сторони, запропонована

цитата непрямо вказує на особливість тогочасного галицького розуміння феодалізму, яка ніде не обумовлювалась привілеями Володислава Опольського і його наступників, йдеться про тимчасове користування землею, яку князь будь-коли міг повернути.

Вже було сказано, що земля вважалася власністю держави в особі її презентатора Володислава, проте у його привілеях не завжди відображено обов'язковість князівського дозволу на продаж, передачу землі, відчуження, заставу, дарування і т. д., однак це зрозуміло само собою, бо, ймовірно, князь, сконцентрувавши у своїх руках увесь земельний масив, особисто контролював перебіг земельних операцій. До прикладу, надавши село Библо Юськові зі Скорнич, 31.VIII.1375 [11, t. II, № 4], Володислав Опольський попереджував, що перепродати, замінити його можна лише, погодивши з ним. Наприкінці 1378 р., Володислав намагався відібрати у Станіслава Близнаця село Броницю у Самбірському повіті, знехтувавши документом Юрія Наримунтовича щодо підтвердження прав Станіслава на цей маєток [31, cz. IV, № 1043].

Одному з наймогутніших представників тодішнього руського боярства, який зайняв належне місце у місцевому апараті влади Володислава Опольського: 1375 – 1376 pp. був перемисьльським, а пізніше в 1376-1377 pp. і сяноцьким старостою, 8.XII.1377 р. сяноцьким каштеляном, Бенкові (Бенькові) з Кухар (називав себе Бенько з Жабокруків) також дісталися численні земельні надання у Львівській землі. Так, 9 IX 1374 р. він отримав Жабокрукі і Броницю, хоча мав посідати їх дідично на підставі того права, яким володів ними князь, але водночас Володислав надав ці села *iure feodali*, обумовивши сплатити до князівської скарбниці по два широкі гроші або чотири малі гроші з кожного дому, а також відбування військової служби з одним колийником і двома лучниками [11, t. VII, № 10]. Окрім того Владислав Опольський зазначив, що Бенко повинен разом з сім'єю проживати на території Галичини, що виглядало досить дивно, якщо вважати Бенка за місцевого жителя, а не прийшлого посадника. Власне, на цю зачіпку покликався Т. Трайдос, захищаючи його польське походження [88, 187]. А. Гілевич припустив, що Бенко – сілезієць [55, 29]. Сучасний польський історик Р. Сенковський стверджує, що Бенько походив з Ченстохови [77, 127]. Остаточну крапку у цьому дискусійному питанні мала б поставити Бенкова печатка, збережена на документі від 1382 р. з написом S. BENIKONIS DE ZABOKRUK. Є. Сперка трактує цей напис як варіант польського гербу Вчеле або сілезького гербу Борсхнітичів, що вказує на сілезькі корені Бенка [84, 197]. Зрештою, його сілезьке походження підтверджує село Кухари, лише з 1374 р. називав себе Бенько з Жабокруків, а до

того був Бенко з Кухар. 31 серпня 1375 р. Володислав Опольський надав йому магдебурзьке право на заснування дворища у Львові [11, т. IX, № 1]. Приблизно десь у 1376 р. Бенко отримав село Гірки, можливо, після локації цього села на німецькому праві 15.III.1376 р. Станіславом Токою, але не з'ясовано на яких умовах, бо привілей зберігся лише як витяг з гродських сяноцьких книг за 1565 р.

Не залишилися поза увагою Володислава Опольського і рід Авданців, а саме його представники Ясько, Гевлейко та Якуш брати з Лабед біля Глівіц, яким князь 16.VIII.1375 р. надав три села Дусанів, Біще (Буще, Босче) і Жуків. У свою чергу брати мали спорядити трьох копійників і трьох лучників на кожен військовий похід. За сучасним польським дослідником Романом Сенковським, рід Лабендів (Лабендзі, Лабуди, Швамберки) походив з Чехії. Протопластом його він вважає Ратміра зі Сквжина. Наприкінці XIII ст. Лабенди перебралися до Сілезії й водночас до Польщі, де їхнім родовим гніздом стало Скшинно у Велюньській землі. Лабанди, названі у Галичині Лабантами, затрималися на її теренах аж до XVII ст. [77, 131].

13.XII.1375 р. князь передав сілезцеві Миколаві (Ничко) Сланчу село Поточани на умовах, що Ничко осяде тут з дружиною та дітьми, володітиме землею подібно до решти васалів й постачатиме князеві одного копійника та лучника. Зі свого боку, Володислав обіцяв Ничкові та його спадкоємцям, якщо вони під час полону зазнають збитків, втративши коней або потраплять до полону, то він зобов'язується його викупити. [11, т. II, № 6]. Миколай Сланчко також належав до гербової спільноти Авданців і очевидно прибув на Галичину разом з Володиславом.

31.VIII.1375 р. Здушичі, а також дворище в селі Освіча *in feudum seu jure feudali* Володислав переказав Лимбардові, вийнявши з-під його влади токаря, який залишився при замкові [11, т. II, № 5].

24.III.1376 р. село Печихвости довічно (тепер с. Велике Колодно Кам'янка-Бузький район) з млином і корчмою отримав Малян Шахамович [24, т. IV/III, № 22215].

Відомо також, що село Підберезце *de iure feudali* отримав якийсь Ясько, родич Ванька зі Станимеша, у тому ж таки році без зазначення дня і місяця [24, т. IV/III, № 2695].

1.XI.1378 р. князь, розглянувши разом з іншими старшинами прохання львівського міщанина, правочинного мужа Григорія Штехера, який скаржився, що поля, які належать до його села Малі Винники, по-різному поділені на ті, що керуються німецьким правом і руським звичаєм, внаслідок чого він зазнає труднощів і збитків, постановив замінити Штехеру його розрізнені поля і луки на свої у тому ж селі Малі Вин-

ники, але по іншу сторону річки, де є п'ять ланів, які він може обробити п'ятьма волами на підставі спадкового права *iure hereditario* з невід'ємною приналежністю до згаданого села [11, т. III, № 25].

На час другого правління Володислава у Галичині 15.VII.1386 р. припадає його останній привілей. У ньому обдарований Денгард з оточення князя отримує у приватну власність *in iure hereditario* село Дунаїв, тобто володіє таким правом і владою, якими до того володів Володислав [11, т. II, № 14]. Тим не менше, Денгард був зобов'язаний до сплати двох великих грошей і до служби одним пращником щоразу, коли буде оголошено про загальний похід. Наступним документом від 25.VII.1386 р. Володислав передав Денгартві Дунаїв з правом збору мита з купців, котрі переїжджали через це село: від кожного возу, навантаженого сіллям і запряженого волон, стягувалось три динарії [11, т. II, № 15].

22.IV.1374 р. Володислав дозволив Йогану Пастернакові у Крепичькому повіті львівського дистрикту облаштувати гуту або кузню за умови сплати податку в розмірі однієї марки чотири рази на рік, але після завершення *tres annos continuos* трьох років свобод [31, cz. I, № 144].

Більш, ніж стислим є витяг документу про продаж села Буковно Львівського повіту Володиславом Опольським за двадцять чотири гривні з очевидно неправдоподібною датою 1384 р. Цей документ опублікований польським дослідником другої половини XX ст. Станіславом Курасьом з люстрації краківського воєводства за 1469 р. [31, cz. IV, № 1069].

Цікавим є привілей про заміну маєтків зі спотвореною датою 10 лютого 1385 р., у якому Володислав виступив у ролі свідка, підтвердивши, що Держко з села Пристані відступив право власності на свої маєтності Стефанові з Хехла і його спадкоємцям до того часу, доки його неповнолітній син Миколай не отримає село Ланище, яке сам Держко продав цьому Стефанові за п'ятдесят празьких грошей [31, cz. IV, № 1070].

У Городецькому повіті Львівської землі Володислав наділив Вацлава з Оссова 23.XI.1374 р. Лобочицями, Берестям і Конюшками [84, 88].

Невідомий з іменем Ясько отримав 6.VII.1375 р. (Велюні) Дорошів на тих самих умовах, що й інші васали, зі сплатою двох грошей і несення військової служби і участі у військовому поході разом одним копійником і одним стрільцем [11, т. VII, № 11].

Походження ще одного реципієнта Мацея, якому Володислав 5.VIII.1377 р. надав село Купнович *iure feudali* за умови служби одним лучником та сплати двох грошей, теж не

з'ясоване [31, cz. IV, 1033].

Виходець зі Сілезії Вроцлав, який у 1378 р був призначеним самбірським воєводою 25.VIII.1378 р. одержав три села: Угорці, Радловичі, Корналовичі [31, cz. IV, № 1026].

У цьому ж таки Городецькому повіті “за вірну службу” Володислав Опольський нагородив братів Герборда і Фридріуша Фульштайнів, німців з Сілезії, за заслуги наданнями Чоглині і Підлуб’є 22.VII.1376 р., а також селом Мужилівиче [2, № 5], розташованим на перетині львівської та перемишльської земель на феодальному праві, але зауважив, що названі маєтності згодом *mutare in ius polonice aut theutonice seu ruthenice*, якщо братам пізніше це буде вигідно, в обмін служби двома лучниками. У Жидачівському повіті брати Герборд і Фрідріх Фульштейни отримали від князя село Пжилбіце (Прибілля) *iure feodali* за умови служби одним рицарем і одним пращником. [23, 24]. Цей рід на Галичині відомий теж під назвою Павчів, а пізніше дав початок роду Гербуртів [77, 130].

Данило Дажбогович володів у Жидачівському повіті п’ятьма селами і маєтністю Задревичі з присілками (документ не зберігся).

У Самбірському повіті, включеному до львівської землі, князь надав 10.XI.1377 р. Новошичі і Ступницю на р. Бистриця, а до того млин з луками, які він придбав у Петра Винницького Джурджові [3, № 4], волоському воєводі, протопласті Ступницьких гербу Сас на тому ж праві, на якому ним раніше володів він сам за умови виставити рицаря і двох лучників на конях при потребі. Цей документ Станіслав Курась видав на підставі впису до земських перемишльських книг з 1629 р., але вказаний там список свідків не відповідає записаній ним даті. Перший серед свідків Андрій руський староста посідав уряд з кінця квітня 1378 р., від 1376 р. старостою був Ян Радло. Саме тому зазначену С. Курасем дату слід змінити на 1378 р.

У Львівській землі Васькові Тептюковичу були передані 9.XII.1375 р. села Стрелища, Вербіж і Микитинці ленним правом [11, t. V, № 10], надавши до нього у випадку необхідності двох рицарів і двох пращників на міцних конях, а 14 XI 1376 р., згідно привілея, виданого у Перемишлі, село Гродіще з одним млином і ставом, згодом перейменоване на Городище перейшло до Васька Тептюковича, який повинен був озброїти двох лучників [25, № 6]. Васько походив з руського роду Корчаків, вперше і востаннє свідчив на князівському документі лише раз – 30.IV.1378 р. [1, № 29], тому можна припустити, що до близького оточення Володислава він не належав.

На тлі Львівської Галицька земля поступається кількістю реципієнтів і наданих земельних одиниць. Першим реципієнтом князя став Генрик де Сракож, який отримав від нього

6.XII.1373 р. села Загвіздь та Пасічне [24, t. IV/I, № 150].

Наступного реципієнта Юська зі Скорнич (коло Рацибора) Володислав Опольський обдарував 31.VIII.1375 р. селом Библо і солтством з двором у Доброводжі *in feudum iure feodali*, щоб він та його законні спадкоємці виділили для військової потреби одного копійника і одного лучника [11, t. II, № 4]. Швидше за все мова йде про с. Библо під Рогатином, а не про те, яке знаходиться біля Перемишля й належало Ходкові Бибельському.

У цьому ж таки році 3 вересня Дмитро зі Скоромохів отримав Жалібори і Раковичі і підтвердження посідання Скоромох та Войнилова на феодальному праві за умови взяти участь у будь-якому поході двома списками або мечами і двома лучниками, а також залишитися проживати з родиною у наданих володіннях [2, № 4]. Рік датування цього надання визначений М. Грушевським 1385 р. Сам дослідник схилився до думки, що ця дата не відповідає дійсності. Він переконаний, що саме у цей період Володислав перебував десь між Краковом та Пештом, тому аж ніяк не міг бути у Городку, де було видано привілей [2, 3].

Інші надання у Галицькій землі за вірну службу заслужили у 1378 р. писар Володислава Леон (Лев), на думку А. Свежавського, син україномовного писаря Константина Болестрашицького [86, 76], який 30 квітня отримав село Чераци (напевне, Жураки), відписане феодальним правом з обов’язком виділити двох списників і лучників для походу. Найбільше підозрін викликає саме ця грамота Володислава у М. Грушевського і своїм приблизним датуванням, і відсутністю ознак, притаманних усім іншим грамотам Володислава, зокрема не зазначено обов’язку військової служби та розміру податку. М. Грушевський припустив, що у своєму первісному вигляді грамота була написана староукраїнською мовою, а згодом перекладена латинською. Звідси переписування негативно вплинуло на саму подачу і структуру грамоти і хоча вона нібито виглядає доволі достовірною, однак дослідник все ж не зважається обстоювати її “вірогідність” [2, 3].

Цього ж дня за розпорядженням князя села Старуня і Нове Село перейшли у власність до братів Драгомира та Некрі русинам або так як свідчать їх імена зрутенізованим волохам без зазначення, на якому праві [2, № 2]. Ця грамота є унікальною тим, що видана староукраїнською мовою. Незважаючи на дрібні помилки переписувальників, на думку М. Грушевського, вона є автентичною [2, 3]. За своєю структурою, текстовою наповненістю ця грамота тотожна латинськомовним документам Володислава. У ній, зокрема, вказано, що Драгомир та Некря зобов’язані служити Володиславові трьома луч-

никами.

З 1378 р. відома грамота про надання для Іванка Дзуржевича, котрому Володислав переказав Переросль у Галицькій землі. А. Гілевич припустив, що його власником був Михайло, син волоського воєводи Джурджі, але на які аргументи він опирався невідомо [55, 28].

У Коломийському повіті, що належав до Галицької землі, Володислав Опольський надав людині зі свого оточення Ходкові Лоєвичеві з Вижнян, русинові за походженням, 15.XII.1373 р. село Гвоздець у ленне володіння [11, t. 5, № 8]. Попри те, що Ходкові не довелося обіймати жодних урядових посад в уряді Володислава, він часто супроводжував князя під час його поїздок по Галичині й активно долучався як один з найвпливовіших представників галицької боярської верхівки до участі у розв'язанні проблем краю.

Найбільша кількість поселень у Галицькій землі належала Міхалові Авданцеві, протопласті родини Бучацьких. У його власності перебували села Бучач, Охловець Сороки, Шоломин, Задарів, Величнів, Старуня, Щіно і, напевно, посідав його ленним правом як видно з привілею Владислава Якайли у 1427 р., в якому той на прохання сина Міхала – Міхала Мужили з Бучача перевів з феодального на польське право надані раніше Володиславом маєтності [31, t. VII, № 2012].

Окрему групу становлять надання Володислава: датування, власники, умови держання яких не з'ясовані з огляду на брак докладних джерельних свідчень про них, але про них згадує А. Гілевич [55, 31]. Це стосується сіл Підлужжя, Угорників, Вовчинця, Доброволя, Туликова, Кровника, Підвербівця (надати одного копійника), Іщикова, Зірванця, Тлумича і Рудого (за умови служби двома рицарями і двома пращниками). Згідно інформації, поданої А. Гілевичем, предки родини Куначовських володіли селами Куначів і Гербортів за умови служби одним копійником [55, 31].

Першим бенефіціантом у Перемишльській землі, який отримав 7.XI.1371 р. Радохинці, половину Тарнівців, Вапівці у Перемишльському повіті став Генрик з Чехії на тих самих правах, якими користувався Володислав зі сплатою двох грошів після завершення року вольностей [31, cz. IV, № 1012].

14.XII.1372 р. Володислав Опольський надав черговому реципієнту Франчкові з Марсович біля Олави село Новоседлище поруч Ярослава на феодальному праві з умовою служби одним озброєним рицарем та одним лучником [31, cz. I, № 139].

Рік потому 11.XI.1373 р. Якуб Радван, протопласта роду Даховських з гербової спільноти Сліпий ворон, отримав у володіння село Дахів, розташоване на кордоні белзької і пере-

мишльської земель [62, 75].

12.III.1376 р. князь надав двом сілезцям Ройналдові і Ниноткові (поширені у цій місцевості імена) села Нове Село (Новосілки) і Порудне поблизу Судової Вишні *iure feodali*, крім того *fratres una cum uxoriibus et pueris ipsorum in dicta nostra terra Russia residenciam faciunt personalem ... cum una hastis et duobus sagitariis in equis* [11, t. V, № 11].

У 1375 р. (31.VIII) Гліба Дворсковича, впливового представника руської еліти, було винагороджено у Городку селом Бушковичі на феодальному праві. Згідно з привілеєм, Гліб і його спадкоємці зобов'язані спорядити до участі у поході одного копійника і лучника.

Писаря Костянтина (Костко Дяка) Болестрашицького за вірну службу Казимиру III та Володиславові Опольському винагороджено останнім у 7.XI.1378 р. двома церквами під Перемишлем, а також двома ланами в Малковичах в обмін на службу одним лучником без зазначення права посідання [11, t.V, № 13]. Хоча Костко був руського походження, представником нижчого православного духовенства (дяк), автором україномовної грамоти, однак привілей йому видано латинською мовою.

Найбільші надання у Перемишльській землі акумулювали у своїх руках брати вищезгадані Герборд і Фридриуш Фульстайни, предки Гербуртів. По-перше, їм належали дев'ять сіл: Добромиль, Сушиця (сьогодні Сушиця Мала і Сушиця Велика), Хирів, Сливниця, Хлиплі, Сусідовичі, Лятки (сьогодні Муроване), Гродовичі, а також монастирі, що входили до цих околиць, котрі Володислав надав їм 23.XI.1374р. у Сяноку [31, cz. IV, № 1022]. Окрім того брати отримали дозвіл на локацію міста, а також на спорудження замку, який невдовзі збудували і назвали замок Фельштайн. У цьому місті та селах вони мали право запровадити *ad ius Theutonicale, vel Polonicale, seu Valachale exponi*. Тим не менше брати, незважаючи на посідання сіл ділчичним правом мали сплатити два празькі гроші й служити чотирма рицарями і чотирма балістами. Пізніше Володислав Опольський надав Фульстейнам 22.VII.1376 р. Мужилувичі [2, № 5], половина якого лежала у Перемишльській, а друга половина у Львівській землі, про що ми вже згадували.

У 29.IX.1375 р. у Перемишлі князь повернув батьківщину село Замостя і половину Дунькович біля Радимного Клішаківі Новинчикові, його братові Юзефу, Іванові Божевичові і Олешкові Кудировичові, з якої ці власники повинні були поставити одного копійника [31, cz.IV, № 1046]. Ця україномовна грамота датована 1370 р., проте очевидно, що копіст при переписуванні документу допустив механічну опіску, чим і пояснюється неправильно вказаний рік.

Невідомим особам за люстрацією 1469 р. князь надав села Бережнице і Ступницю за умови служби одним копійником і двома лучниками [23, т. 18, 166].

У Сяноцькій землі Володислав Опольський за вірну службу першим відзначив сілезця Яна Голого, діди́ча Денькова, зі Стшегова біля Стшеліна, надавши йому 24.V.1373 р. за заслуги село Люториж [31, cz. I, № 142], яке мав заснувати на німецькому праві. Натомість він та його наступники підлягали військовій службі, а мешканці села відповідно підлягали лише суду Яна Голого. За рішенням Володислава він та його спадкоємці звільняються від сплати звичного податку у два гроші, але залишаються військово-взобов'язаним у разі військового походу. Його син Франчек з Луторишаа свідчив на документі Ядвіги у 1390 р., вдови по Оттоні з Пільчі.

Наступний реципієнт Пжибислав, шляхтич, що походив з Ленчицької землі, який 31.VI.1373 р. отримав Яблоницю (зараз Яблониця Руська коло Диніва) на тих же правах, на яких інші васали князя володіли своїми маєтками за умови виділити для військового демаршу добре озброєного одного пращника [11, т. VII, № 9].

Своєму капеланові Мацею князь надав село Дудинці з фільварками, млином і ставками. Приблизна дата цього надання між 9.V.1374 і наприкінці 1375 р. [31, cz. IV, № 1045]. Серед частини істориків побутує думка, що капелан князя Мацей і Мацей *electus archiepiscopus Lemburgensis*, галицький архієпископ, пізніше львівський елект це одна і та ж сама особа. Однак зазначений документ своїм датуванням спростовує таку версію, оскільки у ньому нічого не сказано про цей титул Мацея, окрім князівського капелана, станом на 1375 р., а саме каноніка з Егер або львівського електа, який би у такому разі довів тотожність двох Мацеїв. У 1376 р. Мацей перебуває у Сяноку [31, cz. I, 149] разом з тамтешнім старостою вже згаданим Бенком з Кухар, який приблизно у той час отримав від князя село Гірки. Досить важко точно встановити час цього надання Бенкові, тому що цей привілей Володислава не зберігся. Відомо лише, що напередодні це село було локоване Станіславом Токою на магдебурзькому праві 15.III.1376 р. [11, т. VIII, № 10], тому можна припустити, що Бенко став власником села десь по цій даті.

Привілей на володіння Писаровичами і горою Щодра, виданий Володиславом у Сяноку 14.X.1377 р. для Яська Пушковського через черницю Клару, сестру шафара Чишка, на феодальному праві за умови сплати двох грошей і служби одним лучником, але із застереженням, що Ясько посяде надані володіння після смерті черниці Клари [31, cz. IV, № 1035].

14.X.1377 р. князь видав привілей на

користь шляхтича Петра, сина Грушки, передаючи йому Грабовець (зараз Грабовниця) *iure feodali* за умови проживання на Галичині і особистої служби з копійником і стрільцем [21, т. III, № 1743].

25-31.XII.1378 р. Володислав видав привілей для Ладомира Волошина, щоб він на пустищі Годле Поле (сьогодні Годле Шклярське) заснував волоське село, сплативши два гроші податку [11, т. VII, № 13].

Таким чином, найчастіше документи Володислава Опольського для Галичини ленним правом, окреслені терміном спадкового феодального права (*hereditarie iure feudali*); практично рівнозначна за сенсом формула всім правом і обов'язком, свободою і звичаєм, якими решта васалів володіють своїм майном (*quoniam iure, sevitio, libertate et consuetudine, qua ceteri nostri vassalli bona sua possident*); набагато рідше використовується термін правом і владою, якими ми самі досі володіли цими селами (*iure et dominio quibus ipsas villas soli hactenus habuimus*); і лише один раз *iure poloniale* на польському праві.

У кількісному співвідношенні у Львівській землі на сілезців припали дев'ять привілеїв на 40 сіл; на поляків – три привілеї на чотири села; на русинів – чотири привілеї 11 сіл; волохів – один привілей на два села; інших п'ять привілеїв – на шість сіл. У Галицькій землі вимальовується наступна картина національної диференціації землевласників: сілезці отримали один привілей на 8 сіл; русини 4 привілеї на 8 сіл; волохи один привілей на одне село; не ідентифіковані один привілей на одне село. У Перемишльській землі бачимо таку пропорційність: привілеї сілезцям складають від 5 до 13 сіл, русинам від 3 до 5; чехам від одного до 3; невідомим від одного до 2. Щодо національної приналежності землевласників Сяноцької землі, то сілезці володіють 2 привілеями на 2 села, волохи - 1 привілеєм на 1 село, невідомі за походженням - 3 привілеями на 3 села.

Найбільше за розміром надання Буськ та 35 сіл отримав Ясько Кміта у Львівській землі. Брати Герборд і Фрідріх Фульштайни теж не пошкодували, що вони приїхали у Галичини, враховуючи величину їх земельного комплексу, який складався з 9 сіл у Перемишльському повіті, 2 сіл у Городецькому повіті, 1 села у Жидачівському і 1 в прикордонній зоні між львівською і перемишльською землями. Міхал Авданко був одним з тих, хто отримав одне з найбільших надань з центром у Бучачі і трьома селами в Галицькому повіті. Серед місцевого можновладства Володиславом Опольським виділено Дмитра зі Скоромохів, який отримав Желібори та Раковичі, а також підтвердження прав на Скоромохи та Войнилів у Галицькому повіті; Данила Даждбоговича, що отримав Задеревичі і 5 сіл у Жидачівському повіті; Васька Тептюко-

вича винагороджено чотирма селами у Жидачівському повіті. Більшість земельних надань Володислава зосереджується у Львівському, меншою мірою у Галицькому повітах, зовсім незначна їх кількість розміщена на території Перемишльської і Сяноцької земель.

Отже, економічний розвиток Галичини другої половини XIV ст. був тісно пов'язаний з ростом феодальної земельної власності, що заклало фундамент для формування заможної шляхетської верстви з її подальшою диференціацією. Розподіл землеволодінь Володиславом дає змогу зрозуміти національну приналежність і співвідношення сил між місцевим і прийшлим відсотком землевласників, картину масштабів їх земельних володінь, які умовно можна поділити на великі (більше двох земельних надань), середні і малі, провідне місце самого князя у цих земельних перегонах по відношенню до якого позиції шляхти були достатньо хиткими. На користь цього аргументу свідчить нестабільність самих землеволодінь, які за бажанням володаря переходили із рук в руки. Не дивно, що землевласники це усвідомлювали, тому не проявляли ініціатив і навіть не допускали думки перетворити маєтності на свою приватну власність. Те, що умови володіння на дідичному та феодальному праві співпадали яскраво репрезентують привілеї Володислава.

Достатньо навести привілеї Володислава Опольського для Бенка з Жабокрук, в якому сказано, що той отримував свої маєтності на тих самих правах, що й Володислав, але при цьому володів ними *iure feodali*. Аналогічно Володислав Опольський вчинив з Миколаєм Сланчком, надавши йому володіння дідичним правом, але на тих підставах, на яких ними володіли інші його васали. Загалом нескладно уніфікувати загальний перелік основних вимог землеволодінь на феодальному праві, адже у кожній земельній грамоті чітко прописано чинш у два гроші, обов'язок особистої військової служби з певною кількістю рицарів у відповідності до розмірів маєтку, проте не завжди зазначено вимогу особистого проживання на подарованій землі з огляду на те, що це було само собою зрозуміло.

Господарсько-колонізаційна діяльність Володислава перегукується і відзеркалює засади господарської політики Володислава у рідній Сілезії, де ленне право було досить поширеним та розвинутим. Очевидно, що Володислав, оточуючи «своїми людьми» - сілезцями і уряди, і земельні угіддя, і основні міста (Самбір, Перемишль, Львів, Галич, Сянок) мав на меті уподібнити Галичину рідному опольському князівству, перетворивши її на власний домен.

1. Грамоти XIV ст. / Під ред. М. Пещак. – Київ: Наук. думка, 1974. – 255 с.
2. Грушевський М. Кілька грамот князя Володислава Опольського // Записки Наукового товариства ім. Шевченка (далі Записки НТШ). – Львів, 1903. – Т. 51. – Кн. 1. – С. 1-8.
3. Грушевський М. Матеріали до історії суспільно-політичних і економічних відносин в Західній Україні. Серія 1: 1361-1530 // Записки НТШ. – Львів, 1905. – Т. 63. – С. I-V, 1-46.
4. Каталог пергаментних документів Центрального Державного Історичного архіву УРСР у Львові. / Під ред. О. А. Купчинського, Е. Ружицького. – Київ, 1972.
5. Купчинський О. Забуті та невідомі грамоти XIV – першої половини XV ст. // Записки НТШ. – 1997. – Т. ССХХІІІ. – С. 333-359.
6. Привілеї м. Львова XIV-XVIII ст.: Збірник документів. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, ІЦІА України у Львові, 1998. – Т. 1. – 640 с.
7. Привілеї національних громад міста Львова XIV-XVIII ст.: Збірник документів. - Львів: ЛНУ ім. І. Франка, Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, ІЦІА України у Львові, 2000. – Т. 2. – 576 с.
8. Українські грамоти. Т. 1: XIV в. і перша половина XV в. / Вид. В. Розов. – Київ, 1928.
9. Archiwum Główne Akt dawnych w Warszawie. Dok. Perg. № 7233
10. Acta Extera. // Monumenta Hungariae Historica. – Budapest, 1876. – Т. III: 1370-1420.
11. Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie (далі – AGZ) / Wyd. O Pietruski, X. Liske, A. Prochaska. – Lwów: Galicyjski Wydział Krajowy, 1868. – Т. I; 1870. – Т. II; 1872. – Т. III; 1875. – Т. V; 1878. – Т. VII; 1880. – Т. VIII; 1883. – Т. IX; 1884. – Т. X.
12. Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie. / Ed. Z. L. Radziwiński, P. Skobielski, B. Gorczak. – Lwów, 1887. – Т. V.
13. Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. / Hrsg. V. Brandi. – Brün, 1878. – Т. 10.
14. Codex diplomaticus Poloniae. / Ed. L. Ryzyszewski, A. Muczkowski. – Varsaviae, 1847-1848. – Т. I-II.
15. Codex diplomaticus Silesiae. / Hrsg. W. Wattenbach, C. Grünhagen; E. Graber. – Breslau, 1865. – Bd. VI; 1933. – Bd. XXXVI, h. I.
16. Joannis Dlugossii. Annales seu cronicae incliti regni Poloniae. – Varsaviae, 1985. – Lib. 10. – 586 s.
17. Katalog archiwum aktów dawnych miasta Krakowa. – Dyplomy pergaminowe. – Kraków, 1907. – Т. I.
18. Kodex dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława. / wyd. F. Piekosiński. – Kraków, 1883. – Т. II.

19. Kodex dyplomatyczny Małopolski. / Wyd. F. Piekosiński. – Kraków 1876. – T. I: 1178-1386; 1887. – T. III: 1333-1386.
20. Kodex dyplomatyczny Polski / Wyd. L. Rzyszczewski –Warszawa, 1847 – T. 1.
21. Kodex dyplomatyczny Wielkopolski. / Wyd. J. Zakrzewski. Poznań, 1879. – T. 3.
22. Kronika Jana z Czarnkowa. // Monumenta Poloniae Historica. – Lwów, 1872. – T. 2.
23. Lustracja 1469 r. – Bona regalia onerata in terries Russie. // Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. 18. – Cz. 1.
24. Matricularum Regni Poloniae Summaria . / Ed. T. Wierzbowski. –Varsaviae: Thesaurus J. Mianowski, 1915. – Pars. IV: Sigismundi I Regis tempora completens (1507-1548). - Vol. I: Acta cancellariorum 1507-1548; Vol. III: Acta vicecancellariorum 1533-1548
25. Materiały arhiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej od 1348 do 1607. / Wyd. A. Prochaska. – Lwów: J. S. Dunin-Borkowski, 1890. – 200 s.
26. Prochaska A. Dokument graniczny czerwonorusski z 1352 r. // Kwartalnik Historyczny. – Lwów, 1900. – R. XIV. Zesz. 1. – S. 51-54.
27. Skarbiec dyplomatów papieskich, królewskich, książęcych, uchwał narodowych, postanowień różnych władz i urzędów posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów. / wyd. I. Daniłowicz. – Wilno, 1860. – T. 1.
28. Sroka S. Itinerarium księcia Władysława Opolczyka z lat 1372-1378. // Rocznik Przemyski. - 1992. – № 28. – S. 147-154.
29. Stadnicki A. Ziemia lwowska za rządów polskich w XIV i XV wieku. (dodatki) // Biblioteka Ossolińskich. – 1863. - T. 3. – s.142.
30. Wierzbowski T. Dwa fragmnty ksiąg kanclaryjnych królewskich z I połowy XV wieku. – Warsawa, 1907.
31. Zbiór dokumentów małopolskich./ wyd. S. Kuraś i I. Sułkowska-Kurasiowa. –Wrocław: Ossolineum, 1962. – Cz. 1: Dokumenty z lat 1257-1420; 1963. – Cz. II Dokumenty z lat 1421-1441: 1969. – Cz. III: Dokumenty z lat 1442-1450; 1969. – Cz. IV: Dokumenty z lat 1211-1400; 1970. – Cz. V. Dokumenty z Lat 1401-1441; 1974. – Cz. VI: Dokumenty króla Wa.adysb.awa Jagiec.d.yz lat 1386-1417; 1975. – Cz VIII: Dokumenty z lat 1435-1450. Uzupełnienie: Dokumenty z lat 1286-1442.
32. Zbiór dokumentów zakonu oo. Paulinów w Polsce. / Wyd. J. Fijalek. – Kraków, 1939. – T. 1.
33. Źródła do dziejów polskich. / Wyd. M. Grabowski, A. Przeździecki. – Wilno, 1843.
34. Грушевський М. Історія України-Руси. – Київ, 1992, – Т.4. – С. 104-111, 117-120, 462; Т. 5. - С. 77-79.
35. Грушевський М. Ілюстрована історія України. - Київ-Львів, 1990. – С. 140-144
36. Линниченко И. А. Суспільні верстви Галицької Русі XIV-XV вв. // Накладом Наукового Товариства імені Тараса Шевченка. – Львів, 1899. – 247 с.
37. Пашин С. С. Червонорусские акты и грамоты князя Льва Даниловича. – Тюмень: Издательство Тюменского государственного университета, 1996. – 120 с.
38. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV- начала XV века. Историко-генеалогическое исследование. – Тюмень: Издательство Тюменского государственного университета, 2001. – 172 с.
39. Тихомиров М. Н. Условное феодальное держание на Руси XII в. // В книге Академику Б. Д. Грекову . – Москва. 1952.
40. Пашуто. В. Т. Очерки по истории Галицко-Волынской Руси. – Москва, 1950. – 139 с.
41. Черепнин Л. В. Русь: спорные вопросы истории феодальной земельной собственности в IX-XV вв. –Москва, 1974.
42. Юсяк П. Оточення князя Володислава Опольського в період його правління на Русі (1372-1379). // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Вип 34. – 1999. – С. 81-94.
43. Bardach J. Historia państwa i prawa Polskido połowy XV wieku. – Warszawa: PWN, 1965. – T. 1.
44. Bieniak J. Heraldyka polska przed Długoszem. Uwagi problemowe. // Ejuzd. Polskie rycarstwo średniowieczne. Wybór pism. – Kraków: Towarzystwo Naukowe SOCIETAS VISTULANA, 2002. – S. 83-122.
45. Boniecki A. Herbarz Polski. Cz. 1: Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich. Warsawa, 1901. - T. 1; 1902. – T. 4.
46. Gorzycki K. Połączenie Rusi czerwonej z Polską przez Kazimierza Wielkiego – Lwów, 1889. – 109 s.
47. Cetwiński M. Rycarstwo śląskie do końca XIII w. Pochodzenie – gospodarka – polityka. Wrocław: Ossolineum, 1980. – 243 s.
48. Dąbkowski P Wędrowki rodzin szlacheckich. – Lwów: Nakładem autora, 1925. – 47 s.
49. Dworzaczek W. Leliwici Tarnowscy. Z dziejów możnowładztwa małopolskiego. Wiek XIV-XV. - Warszawa, 1971.
50. Ehrlich L . Starostwa w Halickiem w stosunku do starostwa lwowskiego w wiekach średnich(1390–

- 1501). – Lwów, 1914. – S. 20–28.
51. Fastnacht. A Osadnictwo sanockiej w latach 1340-1650. – Wrocław. Ossolineum, 1962. – 291 s.
  52. Gąsiorowski A. Donacje Kazimierza Wielkiego dla rycarstwa. // *Studia i materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza*. – Poznań, 1979/1980. – T. 13. – Zesz. 1. – S. 75-82.
  53. Gawęda S. Możliwość państwa małopolskie w XIV i w pierwszej połowie XV wieku. Studium z dziejów rozwoju wielkiej własności ziemskiej. - Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1966. - 167 s.
  54. Gawlas S. Dla czego w Polsce nie było feudalizmu lennego. // *Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych*. – Warszawa, 199. - T. LVIII: Feudalizm w Europie Średniowiecznej i nowożytnej. – S. 101-123.
  55. *Gilewicz A.* Stanowisko i działalność gospodarcza Władysława Opolczyka na Rusi w latach 1372–1348. – Lwów, 1929. – 35 s.
  56. Gorzycki K. Połączenie Rusi Czerwonej z Polską przez Kazimierza Wielkiego. – Lwów: Nakładem Drukarni Polskiej, 1889. – 111 s.
  57. Hejnosz W. Ius Ruthenicae. Przyczytyki dawnego ustroju splecznego na Rusi Halickiej w XV wieku. – Lwów: Towarzystwo Naukowe we Lwowie, 1928. – 112 s.
  58. Hube R. Ustawodawstwo Kazimierza Wielkiego. – Warszawa, 1881. – s. 226; s. LXVI.
  59. Hube R. Wyrok Lwowski z roku 1421. – Warszawa: Biblioteka umiejętności prawnych, 1887. – 43 s.
  60. Janeczek A. Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego: Województwo Bełskie od schyłku XIV do początku XVII w. – Warszawa: Instytut Archeologii i etnologii Polskiej Akademii Nauk, 1993. – 386 s.
  61. Janeczek A. Polska ekspansja osadnicza w ziemi lwowskiej XIV-XV w. // *Przegląd historyczny*. – Warszawa, 1978. T. CXIX. – Zesz. 4. – S. 597-621.
  62. Janeczek A. Osadnictwo województwa bełskiego XIV-XVI w. w źródłach i historiografii Rusi Czerwonej. // *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*. – Warszawa, 1982. – № 1. – S. 67-80.
  63. Jawor G. Osady prawa wołoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie- Skłodowskiej, 2000. – 223s.
  64. Kaczmarczyk Z. Monarchia Kazimierza Wielkiego. – Poznań, 1939. – T. 1. – s.
  65. Kurtyka J. Podole pomiędzy Polską i Litwą w XIV i w połowie XV wieku. // *Kamieniec Podolski. Studia z dziejów miasta i regionu*. - Kraków, 2000. – T. 1. – S. 9-59.
  66. Kutrzeba S. Sądy grodzkie i ziemskie w wiekach średnich. // *Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny*. – Kraków, 1901. – T. XLII.
  67. Łaszczyńska O. Ród Herburtów w wiekach średnich // *Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Prace Komisji Historycznej*. - Poznań, 1948. – Zesz. 4 – T. XIV. - s. 370-458.
  68. Liske K. Kilka uwag o sądownictwie czerwonoruskim // *Kwartalnik historyczny*. – 1888.. – R. II. – S. 388-399.
  69. Margasz W. W sprawie sądownictwa czerwonuskiego przed 1436 r. // *Przegląd powszechny*. Kraków., 1889. - R. 6. - T. XXI. – S. 46-52.
  70. Matuszewski J. S. Zastaw nieruchomości w polskim prawie ziemskim do końca XVI stulecia. – Łódź, 1979.
  71. Mysliński D. Dzieje kariery politycznej w Polsce Dymitr z Goraja. 1340-1400. – Lublin” Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1981.
  72. Piekosiński F. Rycerstwo polskie wieków średnich. – T. III. – Kraków, 1909.
  73. Persowski F. Osady na prawie ruskim, polskim, niemieckim i wołoskim ziemi Lwowskiej. –Lwów, 1926. -
  74. Piekosiński F. Heraldyka polska woeków Srednich. – Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1899.
  75. Prochaska A. Lenna i maństwa na Rusi. – Kraków: Nakład Akademii Umijętności, 1902. – 30 s.
  76. Prochaska A. W sprawie zajęcia Rusi przez Kazimierza Wielkiego. // *Kwartalnik Historyczny*. – Kraków, 1892.
  77. Sękowski R. Udział rycarstwa śląskiego w rządach i kolonizacji Rusi Czerwonej przez Władysława Opolczyka – problemy genealogiczne i rozeznanie wstępne // *Władysław Opolczyk jakiego nie znamy. Próba oceny w sześćsetlecie śmierci / pod red. A. Pobog-Lenartowicz*. – Opole, 2001. – S. 115-135.
  78. Semkowicz W. Ród Awdanców w wiekach średnich. – Poznań, 1920. –
  79. *Shainoha K.* Jadwiga I Jagiełło 1374–1413. Opowiadanie historyczne / перевид. Підгот. М. БоксзчаниN – Warszawa, 1869. – T. 1. – S. 81, 172; T.4. – S. 290–291.
  80. Sikora F. Krag rodzinny i dworski Dymitra z Goraja i jego rola na Rusi // *Genealogia – Kręgi zawodowe i grupy interesu w Plsce średniowiecznej na tle porównawczym*. – Toruń, 1989. - S. 55-89.
  81. Sochaniewicz S. Wójtostwa i sołtystwa pod względem prawnym i ekonomicznym w ziemi lwowskiej. – Lwów, 1921. – 415 s.
  82. *Sperka J.* Urzędnicy Władysława Opolczyka na Rusi // *Społeczeństwo Polski Średniowiecznej. Zbiór Studiow*. –Warszawa, 2004. – T. 10. – S. 83-102.

83. Id. Otoczenie Władysława Opolczyka w Latach 1370–1401. Studium o elicie władzy w relacjach z monarchą. - Katowice, 2006. - 480 s.
84. Szaraniewicz I. Trzy opisy historyczne stariksiążczego grodu Halicza w roku 1860, 1880, 1882. – Lwów, 1883. – 300 c.
85. Swieżawski A. Otoczenie ruskie Władysława Opolczyka // Prace Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Seria Zeszyty Historyczne, 1996. – z. 3. – 66-71.
86. Tęgowski J. Nowe źródła do kwestii datacji objęcia rządów Władysława Opolczyka na Rusi (w druku)
87. Trajdos T. M. Kościół katolicki na ziemiach ruskich Korony i Litwy za panowania Władysława II Jagiełły (1386-1434). – Wrocław, 1983. – T. I. - 425 s.
88. Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII-VIII wieku: Spisy. – T. 3: Ziemie ruskie. – Zesz. 1: Urzędnicy województwa ruskiego XIV-XV wieku: Spisy. – Wrocław etc.: Ossolineum, 197. – 415 s.
89. Urzędnicy małopolscy XII-XV wieku. // Spisy opracował J. Kurtyka, T. Nowakowski i in. - Wrocław, 1990. –
90. Wyrostek L. Rod ragów - Sasów na Wegrzech i Rusi Halckij. – Kraków: Nakładem Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, 1932. – 192 s.
91. Stolarczyk T. Szlachta wielunia od XIV do połowy XVI wieku. – Wieluń, 2005. -408 s.

РЕЗЮМЕ

ОСОБЕННОСТИ ЗЕМЛЕВЛАДЕНИЯ В ГАЛИЦИИ В ПОСЛЕДНЕЙ ТРЕТИ XIV ВЕКА НА ОСНОВАНИИ ПРИВИЛЕГИЙ ВЛАДИСЛАВА ОПОЛЬСКОГО

Жук М. И. (Львов)

Экономическое развитие Галицкой земли было тесно связано с возникновением феодальной земельной собственности. На примере привилегий Владислава Опольского проанализировано политику пожалований князя, которая предусматривала несколько целей: создание благоприятных условий для иностранного заселения; укрепление княжеской власти (большинство документов Владислава свидетельствуют о ленном характере его земельной политики); усиление обороноспособности страны.

Ключевые слова: ленная форма землевладения, магдебургское право, чинш, Владислав Опольский.

SUMMARY

THE PECULIARITIES OF A LANDHOLDING AT THE TERRITORY OF GALICIA IN THE LAST THREE DECADES OF THE XIV-TH CENTURY

M. Zhuk (L'viv)

An economic development of Galicia had connected with origin of a feudal landholding. The agrarian reforms is analysed by using of the privileges of Wolodyslav Opolskyi. Several moments are pointed by them: to create living conditions for foreign settlers; to consolidate a power's prince (the greater part of the documents of Wolodyslav are testified about a feudal character of his land politics); strengthening of the defence capacity of this territory.

Key words: a feudal landholding, Magdeburg rights, cynse, Wolodyslav Opolskyiu

УДК 94 (477.87) “19”

СЛОВ'ЯНСЬКІ ІДЕЇ Й РУСОФІЛЬСТВО ТА ЇХ ПОШИРЕННЯ НА ЗАКАРПАТТІ У XIX СТОЛІТТІ

Кашка М. Ю. (Ужгород)

Кожна ідейна течія є наслідком взаємодії багатьох чинників, які дослідник аналізує в рамках визначеної епохи, керуючись принципами історизму, без політизації та ідеологізації, характерної для історіографії догматичного марксизму. Одною із таких проблем, в минулому часто ідеологізованої і політизованої, є проблема слов'янської ідеї, теорія слов'янської взаємності, некритичного русофільства і в кінцевому результаті панславізму.

Уявлення про Слов'янську етнічну спорідненість було характерним для культурних і політичних прошарків різних слов'янських народів ще в період середніх віків. У епоху просвітництва, переходу від феодалізму до товарних, капіталістичних відносин, трансформації станової самосвідомості в самосвідомість національну, ідея слов'янської спільності стає надзвичайно актуальною, служить формуванню у бездержавних слов'янських народів, головним